

A Borosházy-család.

(Füldői történet.)

Írta: BALOGH IRMA.

Roppant garral jöttek. A teherkocsiból alig győzték a sok bőröndöt, dobozt és kalapot kidobálni. Az asszony — egy elhízott apró alak, — szinte kigurult a kocsiból. Hangosan beszélt és folyton gesztikulált. Leánya — „a három czedrus“, — mint anyjuk egyszer elnevezte őket, sikkesen ugráltak ki a kupéból.

— A bőröndök! Jaj a táska! Miri vigyázz! A flachonom ott maradt az ülésen, Mária, hozd ki! A bőröndök! Egy, — kettő, — három! — meg vannak! Piha! De meleg van! Nézzétek gyermekeim a hegyeket, óh, mily isteni szépek! Csakhogy már itt vagyunk! — törülte le arcát finom batíszt zsebkendőjével s nagyot lélegzett. Bele kapaszkodott legidősebb leánya karjába s úgy indultak a villák felé. Karja tele volt vastag arany karperczekkel s derekát is egy vastag arany öv fogta körül.

— Valóságos kaliforniai aranybánya, — jegyezte meg egy fürdő vendég.

A leányok csupa Monaszterly-toilette és angol cipők voltak. Mind a három roppant magas és iszonyu sovány, mintha csak Bernhard Sárát keresték volna ki mintául. De azért természetüknek meg volt az a hullámvonala, melyet Haggart a női szépség feltétlen kellékének tart.

Már tul voltak az élet májusán, benne lehettek az augusztusban. A legfiatalabb huszonegy esztendő volt, de azért még mindég gyermek számba ment. Maga mondogatta, hogy ő még: „Iczi-piczi baba“! Ruhája rövid volt és csúnyán láttatta sarkatlan cipőbe szorított nagy lábait.

A mama még odahaza elhatározta, hogy Sárának — ez volt a legidősebb — mint menyasszonynak kell hazatérnie. Otthon az ódon kastély kapuján csak nem akart Hymen bekopogtatni. Pedig az apjuk 15,000 holdnyi birtokon gazdálkodott. Hanem a mama, a három

leánnyal s a két jogász fiúgyancsak értették a pénzköltés mesterségét. A leányok neveltetésük szelleménél fogva az arisztokratához számították magukat, a kik kigunyolták őket — és nem kellett nekik. A középosztály pedig félt tőlük, mert nagyon költséges passziók voltak. Tudtak egy kicsit francziául, angolul, jól németül és — rosszul magyarul. Jól-rosszul zongoráztak s festettek is. Össze-visszaolvastak mindenféle regényt, mi a kezökbe került, ter-

KERESZTESSY JÓZSEF.

mészetesen — németül. Jókait is német fordításban olvasták — meg voltak vele elégedve! Kitünően ülték a lovat s jól kezelték a vadászfegyvert, sőt Mirinek — ez volt középső — egyik agara is díjat nyert egy versenyen s ez volt az ő legnagyobb öröme, büszkesége. Mintha csak egyenesen Diana iskolájából kerültek volna ki. De a konyha, háztartás, éléskamra s minden eféle dolog — arabs írás volt nekik.

Délben a közös asztalnál, hogy már az első ebéden pozíciót foglalhassanak, az asszony elég ügyesen elbeszélte, hogy az Alföldön 15,000 holdnyi birtokon gazdálkodnak.

— Szegény papa, odahaza izzad, míg mi itt szívjuk a jó levegőt, — mondá leányaihoz fordulva. Valóságos Kánaán az, uram, — fordult most szomszédjához, egy éltes agglegényhez, — ugy terem ott minden, akár Indiában. De kijut a rosszából is; az Isten a gazdát egyik kezével megáldja, a másikkal megüti; az egyik tanyánkon, hol háromszáz szarvasmarhánk van elhelyezve kiütött a vész és nagyon sok darab elhullott.

— Rosszul tudod mamám, mert a Lujza-tanyám nem három, hanem nyolczszáz szarvasmarha van, — szölt közben Miri és a vastag ételt, mely sehogy sem izlett neki, csunya módon szétkente a tányéron.

— Igaz, igaz . . . nyolczszáz! Az ember könnyen téved. Nem izlik ugy-e az a lencse; nem csoda, nem vagyunk hozzászokva. Legközelebb majd hozatok spárgát.

— Pedig nagyon egészséges étel ez, — mondá szomszédja, az éltes agglegény, ki már csak ugy izgett-mozgott a helyén. Kiállhatatlan asszony, — sugta másik szomszédjának. Holnap megyek ettől az asztaltól s ide ültem Mátrayt, ő ugy is ösmeri az öreg Borosházyt, majd könnyen fog menni az ismerkedés.

! Mátray Lajos képviselő, különben 48 éves jó módu, nőtlen földbirtokos. Husz éves korától mindig készült megházasodni, de tervét saját ügyetlenségén és félénkségén csufos hajótörést szenvedtek. Olyan volt, mint az a puska, a mely csütörtököt mond. Délután rögtön oda ment Borosházyéhoz s bemutatatta magát.

— Ezt igazán kedvezésnek veszem a sorstól, hogy ön itt van. Férjem gyakran emlegeti önt! Nemde ön ismeri az egész Szepességet?

— Körülbelül. Tíz esztendeje törzsvendége vagyok e fürdőnek s min-

den évben teszek nagyobb kirándulásokat.

— Ugy tehát szives lesz bennünket néhány helyre elküldözni?! Megszereznők ösmerni a vidék elragadó helyeit.

— Nagyon szivesen!

— Leányok, — fordult leányaihoz, — menjetek haza és hozzátok el munkátokat, kimegyünk az erdőbe dolgozni.

A leányok csodálkozva összenéztek s méltóságos léptekkel hagyták el a termet.

— Sárrikám — folytató — annyira rajong a szabad természetért, hogy kedvéért vettük fel programmunkba a kirándulásokat. Sárrika, — ezt ugyan alig szabad egy anyának mondani, — de én mégis elárulom, hogy ő az én kedvenczem, otthon valóságos jobb kezem. Csupa gazdasszony az egész leány. A másik kettőnek csak zongora palétta, Ohnet, Sekszpir, Schiller, Hugó Viktor, ennek pedig csak a gazdagság és konyha. Nem foghatom fel, hogy a testvérek hajlamai között, hogy lehet olyan nagy a különbség, bár Sárrika épp oly jártas az irodalom és művészet terén, mint hugai. Tehát holnap, mit gondol, hová mehetnénk? Én teljesen az ön belátására a bízom a kirándulások sorrendjét?!

— Talán Tátrafüredre — és onnan fel a Tarpatakhoz és feljebb!

— Jó. Kérem tehát rendeljen két kocsit. Én Máriával, ön Sárrikával és Mirivel egy-egy kocsin.

— Parancsára!

Este Mátray már mellettük ült és majdnem az étvágyát vesztette el, annyira kedves-édes volt hozzá a mama. A leányok még tartózkodva viselkedtek s csak olykor olykor tettek egy-egy megjegyzést.

— Sárrika fiam, holnap aztán szives és előzékeny légy Mátrayval szemben. Dicsérd a hegyeket, a természetet, mert Mátray nagy természetimádó. Aztán beszéld el neki apróra, hogy te vezeted a háztartást, hogy milyen szép tyukkastélyod van stb. stb.

Sárrika csodálkozva nézett egy pillanatig az anyjára.

— Jól van mama, a mint parancsoltod! — mondá és tovább nem gondolkozott anyja szavain.

Sári ama lények közé tartozott, a kik nem gondolkoznak. Nem érdekelte semmi, nem ellenkezett soha senkivel. Nem volt önálló ítélőképessége, szóval nagyon gépies volt és szörnyen rest. A mit azonban reá bízta, azt a pedánságig jól végezte el. Ez az agályos lelkiismerete passzív természetével szinte problema volt. És ha olykor magára eszmélt s valami rosszat vett észre lassu járásu eszével, azon szörnyen megtudott akadni, sőt tiltakozott is ellene, de csak — néhány percig s aztán ismét visszaesett előbbi sajátos lelkiállapotába.

Másnap reggel odament anyjához:

— Mama, tegnap mondtál valamit, a mi nekem nagyon szokatlan lesz, kérlek, mond el még egyszer, hogy följegyezsem, mert eltalálnám feledni.

— Ugyan ne légy gyermek!

— De ha kérlek! Egy pár dologra emlékszem: hegyek, természet; háztartás, tyukokról s konyháról sokat beszélni. Lovakat emle . . .

— Azokat ne! A kutyákat sem! Igazán gyerek vagy!

— Tehát lovak — és kutyák nem — jegyzé egy apró zsebkönyvbe.

— Menj már, szinte idegessé teszed az embert!

Mátray úgy kezdte magát érezni, mintha Borosháznén jármót akasztott volna a nyakába. A sok kirándulás, az asszony folytonos fecsegése, Miri maliciózus megjegyzései idegeit ugyancsak próbára tették. De még se akarta azt a jármót magáról lerázni; Sárrika csakugyan érdekelni kezdte.

— A Sárrika, oh az jó volna; csöndes, áldott természet, de az anyós! . . . A mit a leány szerény modora által nyer, azt az anyja által el is veszti. De olyan furcsa is az a Sárrika . . . olyan, mint egy betanított seregély. Elmondja mondókáját, aztán hallgat. Nos de jobb így — hisz majd csak kinevelném a magam izlése szerint. Jól is bírják magukat; az Alföldön 15,000 hold föld nem gyerekesség! E gondolatok lusta lassúsággal vonultak át Mátray agyán. De mindegy! . . . Most az egyszer . . . igen . . . most már mégis megpróbálom. Sárrika nekem való feleség! Jó gazdasszony, költséges passziói nincsenek, tyukokat pedig akár kokinkinából is hozatok neki.

S elhatározta, hogy a legközelebbi jó alkalommal megkéri Sárrika kezét.

Fenn voltak a csorbai tónál. Sárrika és Miri egy nagy kövön ültek; halkan beszélgettek.

— Nem értem, mit akar mama? . . . Én már fáradt vagyok ettől a sok kirándulástól; aztán unom is már.

— Nem tudod? . . . Mászkalunk, hogy Mátray mindig velünk legyen.

— Mátray? . . . Igaz, mindig velünk van. . .

— Mit szólnál hozzá?

— Jó ember, de úgy gondolom, hogy egy kicsit korán született. . .

— Tudod-e, hogy mama azt óhajtja hogy belőletek egy pár legyen?!

— Belőlünk egy pár? . . . Én férjhez menjek?

— Nos igen! Hát mi van benne? Mamának nincs is rossz izlése!

— Nincs; ő helyettem gondolkozott. Most értem hát, miért kellett nekem a jó gazdasszony szerepét játszanom — nevetett fel Sárrika (ez már neki is furcsa volt) Mátray az én férjem? . . .

— Nem volna rossz Sárrika?! Mind a hárman nagyok vagyunk már. Aztán Mária veszedelmesen a nyakunkra nőtt;

csinosságával majd nagy konkurrencziát csinál nekünk.

— De furcsán gondolkozol te Miri?

— Csak praktikusán! A mama okos asszony! Otthon nem kellünk, itt akar hát férjhez adni. Csak rajta Sárrika! Engem pedig majd Budapesten te fogsz tovább adni. A világ úgy tudja, hogy gazdagok vagyunk s így nem lesz nehéz. . .

— De . . . de nem egészen van úgy. . .

— Ugyan ne törődj vele. . .

— Nem, nem ez csunya dolog! Ha engem valaki megkér, rögtön megmondom neki, hogy Borosháza uszik. . . .

— Ugyan ne légy ostoba! Nézd, ott áll Mátray, — kelt föl Miri s egy bokor felé mutatott, — úgy áll ott, mint a Pompeius oszlopa.

Csakugyan Mátray úgy állott, mintha a villám csak az imént mellette csapott le. A visszhang, annak a büvös tónak indiszkrétciója iszonyu dolgokat hozott tudomására: egy szőig kicsacsogta a két nővér párbeszédét. Előbb azt hitte, hogy csak valami kötekedő vízi tündér üz vele kegyetlen tréfát. De nem, hisz Sárrikának még a nevetését is olyan tisztán hallotta, mint különben. Aztán a két leány még most is ott van a nagy kőnél.

— Hm! korán született — ismételte Sára szavait. Megöregedtem . . . elkészttem . . . „Jó ember“ — milyen hangon mondta ezt! Ah — holnap elutazom! Annak az asszonynak a terve majdnem sikerült, én már bekaptam a horgot. . . A jó gazdasszony szerepe . . . haha . . . Istenemre ügyesen csinálták. De . . . Sárrika nem tudta . . . megmondja, hogy Borosháza uszik. . . Mindegy! Holnap utazom! Addió te szép, büvös tó! Ugy fogok rád gondolni, mint egy jóltevőmre. E szavakkal megfordult és eltűnt a bokrok között.

*

— Édes Mátray. . . Sárrikám kompromittálva van . . . jó hirneve oda. Ön udvarolt neki, az egész fürdő csak önökről beszélt s tegnap is még, nem tudom, mi jutott eszükbe, hogy a kocsit előre küldik — Mirivel s önök egyedül jöttek a fürdőbe.

— Miri kisasszony ideája volt.

— Eh Miri. . . Tegnap már az egész terem önökről suttogott . . . nagyon kellemetlen szituáció. . . Ön most el akar utazni, az lehetetlen. Maradjon! Vagy jó, nem bánom, — de. . .

— Kérem, nagyságos asszonyom. . .

— Önnek édes Mátray morális kötelessége a leányom — Sárrikám hirnevén ejtett csorbát kisimitani.

Borosháznén az asztalra dült s zokogni kezdett, majd félájultan hátra vetette magát a pamlagon.

— Kérem, nagyságos asszonyom. . .

— Nos mit? — emelte föl fejét hirtelen, idegesen.

— Sára fiatal és én . . . én már . . . idős vagyok.

— Eh, mit, önök férfiak soh'sem vénülnek meg! Jól néz ki — s ez elég! — mondá Borosházy né sírva. Most már könyeivel akarta czélját elérni.

Mátray pedig lopva egy tekintetet vetett a tükörbe s igazán úgy találta, hogy „jól néz ki“. A negyvennyolcz év még nem tarolta le koponyáját, sőt ellenkezőleg szép sűrű haja volt. Szakállában itt-ott, fehérlett ugyan egy-egy ősz szál, de kitépi, — gondolá és az önelégültségnek bizonyos diskrét mosolyával simította el szakállát. S már barátságosabb tekintetet vetett arra az asszonyra, ki ott a diványon a bizonytalanság minden kinját végig szenvedte.

Asszonyok, a ti hatalmatok ott van a férfiak hiúságában, gyengeségében. — Oh, szegény gyermekem — nyögött föl Borosházy né és ismét zokogni kezdett.

— Nagyságos asszonyom . . . kérem, kérem, ha gondolja, hogy . . . hogy jó lesz . . . hát én . . . én nem bánom! . . .

— Oh kedves Mátray! — ugrott fel a kis kövér asszony, mindkét kezével megragadva Mátray kezét — tudtam én, hogy ön talpig gentleman.

— Igen, az vagyok!

Borosházy Sárka mint menyasszony tért haza.

A leghiresebb vivómester.

Ez esztendő február havában mult 50 esztendeje annak, hogy Keresztessy József megkezdte vivómesteri pályáját. Egy kis hadsereg telnék ki azokból az urakból, kik ez idő alatt a vivómesterek e Nesztorától tanulták a vivás mesterségét. Számos előkelő ur az ő vezetése alatt vitte magas tökélyre a vivást s talán egyik-másik azzal is vágta ki a karrierjét.

A hálás tanítványok már februárban meg akarták jubilálni az öreg vivómestert, de az őt ért családi gyász eset miatt elhalasztották. Most aztán egy diszes és tartalmánál is érdekes emlékkönyvvel fejezték ki iránta hálájukat.

Az emlékkönyvet a mester arczképe nyitja meg. Ifj. Ábrányi Kornél írta meg a jubiláló mester jellemrajzát igen érdekesen s e czikkben van felsorolva azok névsora is, kiket a mester legjobb tanítványainak tart. Ilyen van kétszáz, ezek közt országosan ismert nevek, mint herceg Coburg Fülöp, Kisbáryi-Kiss Ferencz, ifj. Ábrányi Kornél, Arany László, báró Eötvös Loránd, Fibiny Teofil, Hentaller Lajos, Horvát Gyula, Jókai Mór, id. gr. Lónyai Menyhért, Szilágyi Dezső és Wekerle Sándor.

Az emlékkönyv adataiból a többek közt megtudjuk, hogy Keresztessynek, rendkívül békeszerető és nyugodt ember lévén, soha párbaja nem volt, de annál többször verte meg próbamérkőzés közben a leghiresebb vivómestereket. Huszonhat éves korában oly aczélos volt a karizma, hogy egyenesen kinyújtott jobbkezének a kisujjára egy ötvenfontos vaskörtét akasztott s ezt a súlyt így tartva, egy darab faszénnel, mint plajbászszal, fölirta a nevét a falra. Ilyen bravurokban sokszor gyönyörködte környezetét, de a forradalom óta ezeket abban kellett hagynia, mert ott egyszer tuleröltette magát a birkozásban. A században, melynek hadnagya volt, sok volt a híres birkozó, s ezek nem hagytak neki békét. Végre is birokra kelt velök s egymásután harminczat földhöz vágott. De eközben valamije meghibbant s attól kezdve sem emelni, sem birkózni nem tud a nélkül, hogy nyilalás ne álljon a mellébe. Vivni azonban vivhat reggetől napestig.

Mikor a kislány hirtelen felnő.

— Beszélyke. —

Írta: TÁBORI RÓBERT.

Már én csakugyan szeretném tudni, mit jelent az, ha a kertek alján a fák suttogni kezdenek. Megkérdeztem több tudós botanikust, a kiknek szakmájába tartozik minden, a mi zöld, de ők csak kinevettek. Képzeldés az egész! Meg-interviewoltam aztán az öreg Kajláné nénémasszonyt, a kinek nagy jártassága vagon a füvészetben, mert ötven év óta szedegeti a gyógyfüveket a városi patika számára. Azt mondta, hogy alighanem kísértet jár arra. De vajjon miféle kísértet lehet az, mely a csokoládzásához hasonló czuppantással adja tudtomra, hogy ime itt vagyok!

Péter bátyám kertjében esik meg ez a csuda. Az a kert, ha csak rá is gondolok, föltámad lelkemben az arany ifjuságnak minden édes gyönyöre. Oda jártam én el tanulni minden nap, de különösen barackkéréskor. Milyen gyönyörűség is volt az, mikor az ember elkezdte konjugálni a nehéz görög rendhagyókat és közben szedegette magába a hamvas, édesen zamatos gyümölcsöt. A mint szaporodott a tudomány, abban a mértékben fogyott a gyümölcs.

Nagy kedvence lettem Péter bácsinak, hogy megengedte nekem a barackjainak megdézsmálását. Másnak alig nézte volna el ezt a csinnyt. Az ambituson is azért üldögélt el naphosszant gyümölcséréskor, hogy szemmel tarthassa a fákat, melyekre büszkébb volt, mint az angol királyné a Kohinorgyémántra. S én tökéletesen osztottam véleményét, mert szó, a mi szó, de a Kohinort nem lehet megenni.

— Apjukom, édes apjukom, — szól

ki egy női hang a konyhából, — hát legyen eszed! Nem kis baba már az a lány hisz a 16-hoz közelebb áll, mint a 15-höz.

— Még egészen süldő! — dörmög Péter bátyám, — ráér még arra, hogy tánczba vigyék.

— Ráér?! — a hang, melyen ez mondva volt, már harcziásabb jelleget viselt. Juczi néném tudja tapasztalásból, hogy a házi zsarnokságnak büszke vára csak addig áll fenn teljes épségben, míg komolyan meg nem ostromolják. — Hogy ráér? Szeretném tudni, mi nem ér rá, ha csak tőled függ a teljeseése. Te zsarnok apa, te!

Péter bátyám megsodorja bajuszát és nem válaszol. Mert azt már szentül tudja, hogy nem jó e téren az asszonnyal kikezdeni. Ha már ékesszóló természetűtől fogva is, de lefűlelné magát Cicerót, mikor az anyai szeretetet inspirálja. Vele disputába elegyedni, annyi volna, mint sajátkezűleg lerombolni ellenállásunk büszke fortifikációját.

De Juczi asszony is jól ismeri már ezt az állapotot. Leteszi a főzőkanalat — hazudnak azok, a kik azt mondják, hogy jó fegyver volna házi patájkában s kijön az ambitusra. Előveszi a legveszedelmesebb rakétát: az asszonyi hízélgést.

Apjukom, kedves apjukom, hisz te mindig olyan aranyos vagy különben. Most sem leszel ártatlan örömmek gyilkosa. Nagyen örül már a mi nagy lányunk ennek a kis tánczmulatságnak; volna szived őt megszorítani?

A szivre való apellata csaknem elérzékenyíté Péter bátyámat; de talán mégsem illik olyan hirtelen engedni. Azért is szigorú arcot ölt és kellenül eregeti a szót pipafüsttel elegyest: „Nagy lány? az ám! Még most is babával játszana, ha nem restelné előtünk. Ez aztán a nagy lány!“

A gyilkos guny nem tesz semmi hatást Juczi nénire. Mosolyogva lép közelebb, még közelebb, úgy, hogy karja a férjem uram bajuszát éri és titokzatosan azt sugja:

— Mit tudsz te arról, hogy nőnek meg hirtelen a kis lányok?

Péter bácsi nagyot néz erre a találó megjegyzésre. Bizony Isten erről nem tud sokat a legokosabb férfiú sem. Honnan is venné magát nála ez a tudomány? Elmélázva nézegeti a füstfelleglet, melyeket a pipakatlan ereget és szinte megdöbben, mikor a kert alján egyszerre megszólal édes csengéssel a „nagy lányom“ csilingelő cs ngetyűhangja. Fújja a régi jó nótát:

„Az ónodí nagy toronyban
Kilenczet ütött az óra,
Sötét van, nem látok,
Gyujtsál rózsám világot.“

Mintna a szunnyadó jókedvet költené fel álmából ez a hang. Mosolygó nap-sugár lopózik be az ambitusra, ragyogó

K e l e t t i b á l.

A vén troubadour.

fest ott mindent és boldog mosolyt csal a két jó öreg arcra. Ugy szeretik még most is egymást ebben a „nagy” lányban!

Juczi néni már nem hajszoja tovább a visszavonuló ellenséget, hanem siet le a kertbe, hogy elmondja az apus beleegyezését. Elmennek hát a tánczba, a legelsőbe!

Elszította a pipáját az öreg ur és nagyban töri már azóta a fejét. Ha csakugyan le kell mondaní arról a kedvencz eszméről, hogy térden ringó kicsike az ő Erzsikéje, legyen meg a nagykorúsításnak külső jelvénye is. Még mindig ott hál abban a kis vaságyban, melyet nyolcz éves korában állítottak föl neki. Ott látogatják meg az álom bűvös tündérei és mesélnek neki hajnalhasadásáig. Ezekről a meséktől lesz olyan szép és tiszta a kislányos nézése. De ez a vaságyacskó már kezd szüknek beválni: cseréljük hát föl azzal az ujdонат új nyoszolyával, melyet titokban hozatott a városból, hogy 16-ik születésnapján meglepje vele a kicsikét, a városban ilyenkor sleppes ruhát kap a leány, falun praktikusabb az észjárás — mert az utczát mással szokás itt seperni.

A Pista kocsis lehozta az új butor-darabokat a padlásfülkéből, a hol el volt rejtve. A két férfiú lopva osont be a galambfészekbe. A kocsis még a kurtaszáru makrapipát is kívül hagyta, mintha tudná, hogy nem illik ezt a léghört dohányfüsttel megrontani. A régi vaságyacskó az ajtó melletti sarokba bujdosol. Szakasztott olyan, mint a liliumkehely, mely csak lopva fogadja be a tiszta harmatot. Pedig itt csakugyan nincs mit titkolni; a miről ez regélhetne, gyermekálmok, utógondolat nélküli könnyed sóhaj, röpke tavaszi illat.

... Mi sistereg a faltól eltolt ágyacskó mellett a földre le? Olyan hang ez, mint mikor a szellő tavaszkor egymásra hajt két fiatal faágat és ezek összecsofolódnak. Valami papír esett le a földre:

„Piros a pecsétje,
Finom a hajtása.”

— Ezer ördög! — kiált föl Péter bácsi, — hisz ez a számtartó kezéirása!

A liliumkehely már titkot rejteget. Egész csomó rózsaszínű levélke van a fejkövek alatt. Talán ezektől aludt olyan édesen a nagy lányom?

— Szerencsés jónapot! — hangzik a szomszéd szobában zengzetes férfihang — hogy és mint szolgál egészségé, kedves Erzsiké asszony.

— Köszönöm, nagyon jól. . . A kanárím is már meggyógyult, de a rozmaringot pusztítja a hernyó cseveg az ezüst csemetyű s Péter bácsinak eszébe jut, hogy éppen ilyen meleg

ézés volt benne, mikor fél óra előtt rákezdte:

„Az ónodi nagy toronyban
Kilenczet ütött az óra. . .”

— Oh, én bolond! — dörmög magában az öreg kurucz, — hogy nem jöttem rá a nótájáról. Hisz abban a toronyban nincs is óra!

Bezzeg, nagy volt az ijedség, mikor Péter bácsi, mint a felbőszült apatigris lépett a szomszéd szobába. Vagy husz darab rózsaszínű corpus delictit szorongat, bajuszának minden szála égfelé áll. Szakasztott olyan, mint az a Brutus, mikor fiait halálra akarja itélni.

— Hát hogy kezdte? Mikor kezdte s miért kezdte? — inkvirál a haragos bíró. — Tiszta vallomást kérek, mindent akarok tudni:

A nagy lányom előbb sirásra biggyeszi picziny, piros száját. De aztán fölbred benne a nő, a mely veszélyben önmagát veti oda a veszély elé, hogy megmentse azt, a kit szeret.

— Édes jó atyus, — könyörög szeptelve, ne haragudjál ő reá. Én vagyok az oka mindennek. Engem verj meg, ha büntetni akarsz!

— Meg is kapod! — hősieskedik Péter bátyám. — De most ehhez az urhoz van szavam. Hogyan mert az én leányom öntől levelet elfogadni?

— De mikor olyan nagyon és szépen kért! — pityereg a kis csemetyű — tudom az atyus sem tudott volna ilyen kérésnek ellenállni.

— Micsoda? Már mint én? De ezt már komolyan kikérem magamnak! — kiált roppantul méltatlankodva Péter bácsi; nézze meg az ember! ilyent rám fogni!

*

Este, a kézfogó után, Juczi néném hamiskodva oda sugo't férjének: „Ugy-e jó öregem, most már tudod mikor nőnek meg hirtelen a kislányok?”

A hit.

Ha veled a sors e földi életben
Nem is hozott volna össze véletlen:
Ugy is hiszem, ez a világ bármi nagy,
Megérezném a szívemmel: merre vagy.

Valahányszor utam feléd vezetne,
Nyugtalanság borulna a szívemre.
S a mig ismét jó messzire nem mentem:
Háborogna, zakatolna szünetlen.

Vándor hajó volnék én a tengeren,
Mely mikor oly partok mellett megjelen,
Hol a szirtek ismeretlen kebele
Vonzó érzék halmazával van tele:

Mig csak utja más vidékre nem haladt,
Egyre látja a kormányos azalatt,
Hogy piczinyke delejtűje nyugtalan
Izgalommal arra reszket untalan.

Jakab Ödön.

Végrendelet.

Irta: BÁRSONY ISTVÁN.

Beregi Péter, a vidám agglegény, haldoklott.

Magányos szobájában elhagyatva fekdült hófehér ágyán, nem volt körülötte senki, a ki ápolta, vigasztalta volna.

Ó meg akarta így. Egész életét zaj és láрма közt töltötte, a jó barátok nem hagytak neki békét soha, ő sem azoknak. Most, hogy a hideg kísértet rávetette arcára árnyékát, megpróbált egyszer egyedül lenni a gondolataival, talán valami ellenállhatatlan vágy kihozta egy kis magabaszállás után.

Ágya előtt asztal, rajta fehér terítő, egy pohárban víz, mellette tinta, toll, papiros. Iráshoz készült.

Az is régen történt, hogy Beregi Péter egyebet irt volna, mint legfeljebb a nevét váltóra. Nem is volt rá semmi szüksége. A kivel dolga volt, elintézte szóval; a czimborákat megtréfálni, a cselédeket összeszidni nem olyan tudomány, a mihez szükséges volna az irás mestersége. De most az egyszer olyan tréfát akart elkövetni, a minek holta után is megmaradjon a dokumentuma. Az ő szóbeli végrendeletén csak az nevetne, a kinek elmondja; azon a mit leir, nevetni fog ötven év múlva is, a ki elolvassa.

Fejét lehajtotta a párnára, szeme lázban égett, nagyon nehezére esett a lélegzés. Kiaszott kezét alig bírta emelni, mikor néha a zsebkezdő után nyult, hogy megtörölje izzadt homlokát.

Régóta tartott már ez a szenvedő állapot. A mellbetegség kérlelhette nélkül pusztított, roncolt benne, de ő sokáig nagyon erősen viaskodott vele. Csuda volt, hogy eddig is bírta. Most már itt van az utolsó stáczió. Mikor lefeküdt, tudta, hogy nem fog felkelni soha többet, azért is fekdült le olyan nehezen.

Azz ilyen halálváró szomorú órában mindenféle bolondság eszébe szokott jutni az embernek. Megszóal a lelki-ösmeret, pillanatok alatt évek története száguld át a felriad agyvelőn; a mult boldogsága összekeveredik a jelen komorságával s ez a mixtum iszonyuan félelmessé teszi az ösmeretlen jövőt.

Beregi Péter is olyat érzett, mintha nemcsak a testét huzná valami lefele, hanem lelkét is. De azért hű maradt önmagához s nem adta be a derekát az utolsó percig. Tudott mosolyogni, mikor a halál kutyája egyre kiugratott a melléből.

Atélte egy kis negyedóra alatt az egész multat, attól kezdve, mikor az édes apja halálos ágya előtt két bátyjával.

Nagyszerű ember volt az öreg. Péter meg nem állhatta, hogy büszkén ne mosolyogjon, a mint rágondolt. Egy igazi magyar urnak, a ki milliókban beszél, mikor arról van szó, hogy

mennyije van, nem lehetett volna a dolgát jobban csinálni.

Az öreg Beregi azt csinálta, hogy mire a fia embernyi emberek lettek, már csak azzal számolt el nekik a ropant vagyonából, a mi az anyjok után el nem idegeníthető tulajdonuk volt. Ezt a számadást is csak a halálos ágyán csinálta meg.

Odahívatta a három legényt, a kiket az előtt egy hónapban egyszer ha látott s azt mondta nekik:

— Látjátok gyerekek, én most már nagyon elfáradtam és megyek pihen. Sokáig éltem s ez rátok nézve szerencsétlenség, mert a mi az enyém volt, azt annyi idő alatt bizony elköltöttem. Hanem azért maradt még valamitek az anyatok után. Mindegyikre esik egy fél millió, abból eltengődhetnek, a meddig éltek. Nagyon sokáig nem fogtok élni, mert az anyatok mellbeteg volt szegény s ennek a rossz bajnak a csirája belétek van oltva. Ezt még kis korotokban mondták az orvosok. Azért hát csak két dolgot ajánlok édes fiaim: ne házasodjatok sohasem, mert az efféle nem való mellbeteg embernek, és legyetek urak, a míg lehet, mert kár volna, ha utánatok a fiskus örökölne, hisz tudjátok, hogy kivületek nincs több Beregi a világon, se más atyafiság.

Meghalt eltemették. Egy hónapra rá nagykoru lett a legidősebb fiu. az akkor megkapta a maga fél millióját.

Nagyon csendes, flegmatikus természetű volt a gyerek; se szólt, se beszélt csak elkezdte költeni a pénzét, urasan, a hogy az apja meghagyta neki. Csinált egy kalkulust, a melyen ki volt tüntetve minden elgondolható kiadás, a mire egy magyar urnak egy esztendőben szüksége lehet. Az ötszázszezer forintot felosztotta szépen öt részre, a mi nem volt nagyon nehéz dolog; minden évben elköltött belőle egy részt, azzal nem is törődött, hogy a többi meghozza e az illő kamatot. Mikor lejárt az ötödik év, lejárt az utolsó váltó is, a mit az utolsó tizezer forinttal kellett kifizetni. Beregi Béla, a flegmatikus fiu, fidibuszt csinált a kifizetett váltóból, rágyújtott egy finom szivarra, az utolsóira; azután elszütött egy pisztolyt. Azt is utoljára cselekedte. Attól a lövéstől megnyílt harmadnapra a Beregi-sírbolt.

A másik két testvér, a kik időközben szintén megkapták már a maguk fél millióját, összenézett. Ez jól csinálta. Nem várta be, míg elszólítják, hanem indult önként. Legalább gyöngyélete volt öt esztendeig.

Imrének hívták a másodikat. Nagy, rabiatus bolond ember, a ki félkézzel legyűrte akármelyik kanászt a pusztán.

Nem fogott rajta se dobzódás, se időjárás. Leitta legduhajabb kompániákat, végig tánczolta a farsangot, s

olyan étvágya volt, mint egy ragadozónak.

Már-már azt hitte, hogy szamarak voltak az orvosok, mikor beállottak a bölcsője mellé halálmadárnak. Egyszer csak belenyilalt az oldalába megszorította valami láthatatlan démon a torkát s elkezdte fojtogatni. A zsebkendője csupa vér lett, mikor beleköhögött, attól a piros vértől pedig elkezdett sápadni az arca.

— Ahán! — gondolta, most már sietni kell! — és neki esett vagyonának, a mije még volt. Egy éjjel elkartyázott ötven darab ezrest s hajnalban, mikor az egész kompánia be volt már rugva, felbízta a czimboráit, hogy menjenek vele, mert olyat mutat nekik, a mit egyik se fog utána csinálni.

A sok ittas ember kiment vele a Tiszaparra. Eppen zajlani kezdett. A piszkos hullámok hőtörmelékét, apró jég mozaikat vitték le magukkal a lombtalan füzes irányába.

Beregi Imre levetette a csikorgó téli időben a kabátját, meg a czipőjét s azt mondta a barátainak, hogy ő most át fogja uszni ezt a jeges, megdagadt folyót.

Nem volt ott egy épeszü ember sem, a ki azt mondta volna: ne tedd. Mind azt bűnbölte, hogy azt csakugyan szeretné látni. Hát Imre úgy tett, mintha meg akarná nekik mutatni. Leugrott a partról s elkezdett uszni befelé. A tizedik tempónál elfogta a görcs, akkor behunyta a szemét és rá gondolt az édes anyjára, a kinek a szelid arcát mintha meglátta volna a tulvilág messzeségében. Két percz múlva elmerült, a hullámok elsodorták, holttestére se akadt senki.

Beregi Péter magára maradt. Ő volt a harmadik, az utolsó.

Annyit már okult a két bátyja során, hogy akár a pénzt költi el, akár az egészségét engedi tönkre menni, a dolog vége jóformán ugyanegy. Ő hát megpróbálta okosan kikerülni a Scyllát is meg Charybdiszt is.

Nem házasodott meg, hanem berendezett valami nagyszerű háztartást feleség nélkül. Otthonában lelte legnagyobb örömét. De milyen otthon volt az! Nap nap után eszem-iszom, cigány hejehuja — a pajtások számára. Ő maga csak nézte. Örült a lelke, hogy milyen veszettül mulat más ember. Neki nem volt szabad. Ha érezte, hogy fáradt, elszökött a kompániától és lefeküdt. Másnap kezdte újra.

A mellett pedig ment a gazdálkodás magától. Ő ugyan nem törte magát semmi után, de hisz' azért van ispán a világon. Egy igazi ur csak nem törődik azzal, ha egy pár ezer forint elkallódik is a felügyelet hiánya miatt.

Ez a rendes életmód csakugyan olyan csudát művelt, a mire Péter maga sem számított. Nem, hogy betegnek érezte volna magát, de meg is hizott, neki

gömbölyödött. Kivált mióta azt az aranyos, cukros özvegy asszonykát odavette a házhoz, hogy legyen mindennek gondozója.

Az apja által halálra ítélt ember örökké szeretett volna élni attól kezdve s minél bizalmasabban volt azzal a skatulyából kivett fehérceleddel, annál nagyobb rettegéssel gondolt végzetére.

Hát még mikor egy szép tavaszi hajnalon egy vaskos asszonyság, a kit éjjel sürgősen hoztak a városból, egy rózsaszínű selyem pólyácskát tett az ölébe! . . . Bizony örömeiben egészen megbolondult annak a láttára.

Még az nap kikergetett minden czimborát a házból, a kaput bezáratta, nagy komondorokat hozatott a pusztáról, a melyektől halandó lény be nem juthatott az udvarba. S szépen elkezdett családapa lenni.

Még a templomba is elment néha s végig hallgatta a prédikációt. Többet is tett. Kegyetlen tusákat vivott önmagával, azt tervezvén, hogy látha mégis megházasodnék.

Hogyne! mikor olyan nagyon nagy öröme volt abkan a pólyában.

A gazdasszonyka egyelőre nem is álmodott az öt környező szerencséről különben alkalmasint jobban vigyázott volna, hogy ki ne süljön, a mi egyszer véletlenül kisült.

Péter urat majd megsimitotta a guta. Még az nap elcsapta a gazdasszonyt is, a ki „családi boldogságának“ megrentója volt. Az asszony persze vitte magával a pólyát is. Péter ur dühös volt s az első félórán nem törődött vele. Azután megbánta s utána üzent az asszonynak, hogy adja vissza az a gyereket, s minthogy dajka csak kell, ő maga is eljöhet vele.

A megsértett vipera azt üzente vissza, hogy nagyságos urnak semmi köze ahhoz a gyerekekhez.

No már ez csak nagy szó. Ezt kétféleképen is lehetett érteni pedig akkor már csakugyan nem nevetethetti ki magát Péter ur.

Nahát ugyis jól van. Gyöngyház, ha leszakadt, lesz más. Péter lerázta magáról a nyüögöket s megint kezdte a régi életét.

A régít? Dehogy! Még olyan öslunpot nem látott a Bácska, mint a milyen belőle kikerült. Sietett pótolni, a mit mulasztott sietett elverni, a mivel szégyenszemre fölöslegben volt. Így aztán vidáman kezdtek telni a hónapok, az évek. Rajta maradt Beregi Péteren, hogy ő a legvidámabb agglégények kezek e világon. Igazi magyar vér, gentryszív, a ki borba öli a buját, bánatát, mikor van.

És elkövetkezett az idők teljessége mikor a bubánat sebe lassankint behegedt, hanem kinyílt helyette egy másik, az, a melyből az örökölt nyavalya vérpiros harmathullása fakadt.

Beregi Péter makacsul húzta a szen-

vedés igáját, a míg le nem esett a lábáról. Egyszer csak ennek is eljött az ideje. Akkor a czimborák odagyültek az ágya köré, ott ittak, danoltak, huzatták a nótát. Minden szabad volt, csak a ki pipázni akart, az ment ki az oldalszobába, vagy akárhová. A házigazda maga biztatta őket: „igyatok fiuk mulassatok oszt' megemlegesetek!”

Egyik-másik korhely adta, hogy ő elérzékenyedik erre a czélzásra. Az ilyet a halálos beteg kicsufolta, lehun-czutozta. „Mit teszitek magatokat, hogy sirtok? ugy sem engem, csak legfelebb a boromat siratjátok!”

Lassankint szeszélyes, ideges kiáll-hatatlan lett, még a legrészegebb barátai is elhagyták, megszöktek tőle. Csakugyan unalmas volt nekik örökösen egy beteg ember szobájában inni, dö-zsólni. Mikor már benyakaltak, még az orvosát is rendesen megitták. Attól pedig ribillió lett a gyomrokban.

Idáig jutott már Beregi Péter, mikor a végrendeletét meg akarta írni.

Azon törte a fejét magában, hogy utóljára micsoda kolosszális tréfát csináljon, a miről holta után megemleges-sék. Erezte, hogy rövid az ideje, iszo-nyatos volt a mit szenvedett, az ellen-sége is megszánta volna. Megpróbált félkönyökére támaszkodva írni, kime-rülten esett vissza minden sor után. De azért tervbe vett tréfáját nem en-gedte el.

Hogy lenne az, ha a félmilliót, a miből tán semmi sem hiányzott ráhagyná legkorhelyebb, legravaszabb czimboráira, a kik évről évre rajta élőködtek s a háta mögött szidták?

Milyen ivások lennének abból! Még lent, a sirban is hallaná a pohrak csengését!

Hallotta, a mint a dadogó gyorsbe-szédü Miska kétszer- háromszor kezdi a dikciót: „poharam ürítem, ürítem!” — s mindannyiszor da capo tölt hozzá és iszik mint egy gödény.

Bagoly Feri közbe kiáltja: éljen a halott!

A cigány pedig tust huz a részeg emberek fülébe, a kik összeöllekeznek s szidják fenhangon a „vén bitangot”, a ki megszökött lármájuk elől a más-világra.

Szép lenne az nagyon.

Már fel is könyökölt, hozzá is fogott, hogy megírja a végrendeletet. Akkor egy csodás jelenés rajzolódtól lelki szemei elé a puszta levegőbe. Egy pó-lyás gyermek, a ki összeteszi kis ke-zét, ugy néz rá könyörgő tekintetével.

A haldokló arcán egy pillanatra a rémület meg a boldogság kifejezése keveredik össze; azután összeszedi minden erejét, felül ágyában és elkezd írni, remegve, aggódó sietséggel.

Egy-ogy köhögés-roham veszi elő; elfulad, beleszédül; de csak megint le-győzi a kint és ír tovább. A fehér papirozt sikitó karmolással szántja vé-

gig a toll, a beteg homlokáról le-lecsöp-pen a veríték. Mikor iszonyu kínok közt bevégzi az utolsó mondatot, oda pont holyett valahonnan piros vér csöppen.

— Még csak a név hiányzik! . . . még csak egy kis erőt adj én édes Istenem! . . .

A nagy beteg a kétssgbeesés borzal-mával emeli szemét az ég felé, talán imádkozik. Végre megmozdulnak a kia-szott ujjak: még egy nehéz perc, azután a vidám agglegény egyet sóhajt és arcztal lezuhan a párnák közé, me-lyek elfödik megüvegesedő szemeit.

Hanem a pólyás bubának szóló vég-rendelet alatt ott van az utolsó Beregi neve.

Arczképed

Arczképedet szemlélem órahosszat:
A szemek, ajkak csalfán mosolyognak
Es mosolygásuk átszáll én reám,
Mosolygva nézem képedet, arám.

Lelked derűje a lelkembe árad
S gond, munka közt nem vagyok csüggedt,
fáradt.

Aranyos, édes, drága gyermekem,
Szólj, mily varázs ragad meg képeden.

Kerek világon semmi sem vidit fel,
Csak ajakad, a mely mosolyra nyil fel:
Kerek világon nincs sehol helyem,
Csak hol te jársz, csak hol te vagy velem.

Már jártam, én sokféle iskolába,
Hirt, kincset, rangot lesve és vadászva,
Magamat ezer mesterségre adtam
S csak koldus voltam, míg reád akadtam.

Most nem kell nekem semmi földi pálya,
Csak szórjon fényt rám a szemed sugárja,
Csak csengjen, zengjen hangod körülöttem,
A föld legdusabb álmodója lettem. . .

. . . De mért mosolygasz másfelé, egyetlen?
Még képben is hamis vagy és kegyetlen!
No mosolyogj rám, fordítsd erre képed,
Hisz jól tudod, hogy mosolygásod éltet.

No errébb . . . errébb . . . nézz már egyszer szembe
Hadd süssön egyszer a szemed szemembe. . .
Bohó daczod ha el fog egyszer mulni,
Egész éltetre fel fogok vidulni.

Palágyi Lajos.

Hársfa . . .

Legkedvesebb fám nekem a hársfa,
Virulását lelkem alig várta!
Sűrű árnya, zizegő zöld lombja
Édes balzsam földi bajra, gondra.

Árnyékában megpihentem százszor,
Hej a szívem tőle el nem pártol!
Reám borult szeretettel, védve,
Mint hű anya drága gyermekére.

Eltakart az emberektől szépen,
Hogyha tőle vigasztalást kértem,
Panaszomra megkönyörült rajtam.
Megnyugtatóm volt nekem a bajban.

Hársvirágok hajlatok hozzám,
Csókoljátok fel a könyvtől orcám,
Vigasztalást nekem csak ti adtok,
Embereknél százszor jobbak vagytok!

Lévay Mihály.

Viktoria regia.

Fehér habos, szép ruhában,
Égi szelid tisztaságban
Tünt élésem képed
Fehér rózsá,
Vizi rózsá,
Büvös, bájos képed.

Vonzott lényed illatárja,
Ártatlanságod varázsa
Rabbá tette lelkem.
Fehér rózsá,
Vizi rózsá,
Érző, vérző lelkem.

Minden gondolatom, vágyom,
Feléd szállott légi szárnyon
Távoli lakodba.
Fehér rózsá,
Vizi rózsá,
Szerény otthonodba.

És most viszont mint talállak! . . .
Fehér, habos, szép ruhádnak
Hova lett a színe?
Fehér rózsá,
Vizi rózsá,
Kristálytisztá színe?

Melyet látok, nem a régi
Nem az többé, nem az égi,
Nem termett az rája!
Fehér rózsá,
Vizi rózsá,
Kinek vagy rózsája?

Szétépve a szüzi pártá
Es varázsos illatárja
Tovaszállott, tova.
Fehér rózsá,
Vizi rózsá,
Hová leszel, hova?

Földre szegzed tekinteted.
Szegény virág! — föl sem veted
Rám a pillantásod. . .
Szegény rózsá,
Vizi rózsá,
Szánom hervadásod.

Henrik.

Képtalány.

SZÁMREJTVÉNY.

FÉDOR JÓZSEF-161.

- 2, 12, 23, 17, 34, 8, 27, 37. Egy hegységnek a neve.
5, 10, 30, 26, 3, 13. Mindig ilyen legyen az ember.
4, 21, 33. Ez leginkább télen látható.
35, 31, 28, 18, 32. A mértékek egy neme.
19, 15, 19. . . utazást csak jómóduak
lehetnek.
24, 36, 16. Nem emberek készítik.
11, 9, 22, 7, 16, 1. Egy ismert kutyafaj.
20, 25, 6. Régi néptörzs.
1—37. Kisfaludy K. arany mondása.

A múlt számban közölt talányok megfejtése:

A képtalányé:

Báلكirálynő.

A Számrejtvényé:

Zavaros a Bodrog, ha megárad,
Busulok én rózsám te utánad.